

7

სამართლებრივი
კულტურის
საფუძვლები

ლია გიგაური
ელგუჯა მაკალათია
მაკა ფერაძე

სამართლებრივი კულტურის საფუძვლები

7

თბილისი, 2016

Government of the United States

PH international
ADVANCING SOCIETIES. CONNECTING PEOPLE

წინამდებარე სახელმძღვანელო შეიქმნა საქართველოს სამართლებრივი
განათლების პროგრამის ფარგლებში, რომელიც განხორციელდა 2008-2013 წლებში
აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტის ანტინარკოტიკული და სამართალდამცავ
ორგანოებთან ურთიერთობის საერთაშორისო ბიუროს ფინანსური მხარდაჭერით

წიგნის ავტორები: ლია გიგაური, ელგუჯა მაკალათია, მაკა ფერაძე, მანანა ჯინჭარაძე
რედაქტორი: რიტა ბაინდურაშვილი
ილუსტრაციები: ფრანჩესკო ტოგონიძე

© PH International, 2016, ყველა უფლება დაცულია

ISBN 978-9941-0-3801-3

წინასიტყვაობა

მოგესალმებით!

გთავაზობთ „სამართლებრივი კულტურის საწყისების“ მოკლე კურსს, რომელსაც თქვენს კლასში რამდენიმე საათი დაეთმობა. კურსის მიზანია, დაგაფიქროთ თქვენს უფლებებსა და თავისუფლებებზე, სასკოლო წესებსა და ვალდებულებებზე, რომ შემდგომში დამოუკიდებლად შეძლოთ ისეთი სასკოლო ცხოვრების ორგანიზება, რომელიც პიროვნული განვითარების და ურთიერთპატივისცემის პრინციპებს დაეფუძნება. ასეთი სასწავლო გარემო, დაგვეთანხმებით, ყველა მოსწავლეს სჭირდება და წარმატების სტიმულს აძლევს!

ჩვენ მიერ შემოთავაზებულ პატარა მოთხრობებში სასკოლო სიტუაციებია აღწერილი. მათი განხილვა საზოგადოებრივი წესრიგისა და ქცევის მიმართ თქვენი დამოკიდებულებების გააზრებაში დაგეხმარებათ.

სახელმძღვანელოში წარმოდგენილ სიტუაციებს განიხილავთ როგორც მორალური, ისე საკანონდებლო კუთხით. ამაში მასწავლებელი და მანდატური დაგეხმარებიან. ისინი თქვენს მრჩევლებად იქცევიან და აგიხსნიან, როგორ იცავს კანონი მოზარდების ინტერესებსა და უფლებებს.

ბუნებრივია, რომ თქვენს ასაკში სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით უამრავი კითხვა გაქვთ. ჩაინიშნეთ ისინი, რომ მანდატურისგან ამომწურავი პასუხი მიიღოთ.

გვჯერა, ეს სასწავლო კურსი მნიშვნელოვან სარგებელს მოგიტანთ.

წიგნის ავტორები შევეცადეთ, სახელმძღვანელო ისე აგვეგო, რომ კანონებზე და წესებზე საუბარი საინტერესო და სახალისო გაგვეხადა. იმედი გვაქვს, ეს შევძელით!

გისურვებთ წარმატებას!

ავტორები

სარჩევი

წინასიტყვაობა	3
შეხვედრა I გაცნობა	7
შეხვედრა II წესები ჩვენ ირგვლივ	13
შეხვედრა III ეს ხუმრობაა?	20
შეხვედრა IV ეს არის მეგობრობა?	26
შეხვედრა V იარაღი სკოლაში?!	33
შეხვედრა VI არდადეგები დაიწყო...	38
შეხვედრა VII ვინ ვარ მე?	45

გაცნობა

დაუსვით კითხვები მანდატურს

„რატომ ხდება ასე?...“, „ეს დასაშვებია?...“,
„ვის უნდა მივმართო, თუ...“, „რატომ არ შეიძლება?...“,
„როგორ მოვიქცე, თუ...“?

1. -----
2. -----
3. -----
4. -----
5. -----
6. -----
7. -----
8. -----
9. -----
10. -----
11. -----
12. -----
13. -----
14. -----
15. -----

როგორ ვიმუშაოთ სახელმძღვანელოთი?

სახელმძღვანელოთი მუშაობა გაგიადვილდებათ, თუ გეცოდინებათ იმ 7 რუბრიკის მნიშვნელობა და მოთხოვნები, რომლისგანაც თითოეული თემა შედგება.

რუბრიკები:

ვისაუბროთ გულახდილად

ყველა თემა იწყება ისეთი შეკითხვებით, რომლებზე პასუხის გაცემაც წარმოდგენილი პრობლემის მნიშვნელობაზე დაგაფიქრებთ და სიტუაციის სწორად გააზრებაში დაგეხმარებათ.

სიტუაცია

ამ რუბრიკაში აღწერილია შემთხვევა სასკოლო ცხოვრებიდან.

ანალოგია

უნდა გაიხსენოთ და ჩანეროთ მოთხრობაში აღწერილი შემთხვევის მსგავსი მაგალითები თქვენი სასკოლო ცხოვრებიდან.

შეავსეთ ცხრილი

ეს კომპონენტი სიტუაციაში წარმოდგენილი პრობლემის გაანალიზებაში დაგეხმარებათ.

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

ამ რუბრიკაში თქვენთვის საინტერესო და მნიშვნელოვან ინფორმაციას მოგაწვდით წარმოდგენილი საკითხის ირგვლივ.

მომზადეთ რეკომენდაციები

თქვენ გევალებათ, სახელმძღვანელოში წარმოდგენილი სიტუაციის მონაწილეებისთვის მოამზადოთ როგორც კონკრეტული რეკომენდაციები, ისე ზოგადი ხასიათის რჩევები რეალურ სასკოლო ცხოვრებაში მსგავსი პრობლემებისაგან თავის დასაცავად.

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს

ამ რუბრიკაში თვითშეფასების საფუძველზე საკუთარი თავისათვის რეკომენდაციებს დანერთ.

აქ ყველაზე მეტი გულახდილობა მოგეთხოვებათ, რადგან მხოლოდ თქვენ იცით, რა უნდა ურჩიოთ საკუთარ თავს, რომ თემაში წარმოდგენილი შემთხვევის ანალოგიური სიტუაციის მოქმედი პირი არ აღმოჩნდეთ.

ამ ჩანაწერის ხმამაღლა წაკითხვა არ მოგიწევთ.

ის დაგეხმარებათ გაიაზროთ, რომელ სუსტ მხარესთან გჭირდებათ გამკლავება. კურსის დასასრულს კი შეაფასეთ, რამდენად შეძელით ეს?

დასატყუთ დო შუქმენით თქვენი ლექსიკონი

სამართალდამცავი არის
.....
.....
.....
.....

მანდატური არის
.....
.....
.....
.....

მოზარდი არის
.....
.....
.....
.....

შინაგანაწესი არის
.....
.....
.....
.....

კანონი არის

.....

.....

.....

.....

დისციპლინა არის

.....

.....

.....

.....

კოდექსი არის

.....

.....

.....

.....

სამართალი არის

.....

.....

.....

.....

სამართლიანობა არის.....

.....

.....

.....

.....

მეგობრობა არის

.....

.....

.....

.....

თანამშრომლობა არის

.....

.....

.....

.....

ვისაუბროთ გულახდილად:

1. რომელ თვისებებს აფასებთ თქვენს თანატოლებში?
2. იცნობთ გამორჩეულად მოწესრიგებულ ადამიანებს? როგორ იქცევიან ისინი?
3. თქვენი აზრით, რატომ ქმნიან წესებსა და ნორმებს სკოლაში? საზოგადოებაში? ქვეყანაში?
4. თქვენ იცავთ წესებს? მათი დაცვა მოგწონთ?

განიხილეთ სიტუაცია:

წესები ჩვენ ირგვლივ

დღეს რეზოს პირველი დღეა ახალ სკოლაში და ჯერ უცხოვრებს გრძნობს თავს, თუმცა გარემო და ბავშვები ძალიან მოეწონა. სკოლის ოთხსართულიანი შენობა კოპნია და მოწესრიგებულია. სკოლის წინ ახალი საფეხბურთო მოედანია. ამან ყველაზე მეტად გაახარა ფეხბურთის მოყვარული ბიჭი. ამასთან, აღმოჩნდა, რომ ერთ-ერთი თანაკლასელი, გურამი, მის მეზობლად ცხოვრობს და ისიც ფეხბურთელია.

– ათი წუთით დამელოდე, გავთავისუფლდები და აგისხნი, როგორი წესების დაცვა მოგიწევს ჩვენთან – სთხოვა გაკვეთილების დამთავრების შემდეგ რეზოს კლასის დამრიგებელმა.

ბიჭს ლოდინი მალე მოებზრდა და სკოლის დათვალიერება განიზრახა. ზედა სართულზე ავიდა თუ არა, ის გაოცებულმა ქალბატონმა შეაჩერა:

– აქ რა გინდა?! ხომ იცი, რომ უფროსებისთვის დაწყებითი კლასების ტერიტორიაზე შემოსვლა არ შეიძლება?

რეზოს შერცხვა, უსიტყვოდ დაეშვა კიბეზე და ეზოში გავიდა. მწვანე საფარიანი დიდი საფეხბურთო მოედნის დანახვამ ხასიათი გამოუკეთა და გადაწყვიტა, ცოტა ხნით მოთამაშე ბავშვებს შეერთებოდა.

– წესები ხომ იცი? – მხარზე ხელი შეახო სპორტულ ფორმაში გამოწყობილმა მასწავლებელმა და იმ აბრაზე მიუთითა, რომელზედაც ეწერა, რომ ბავშვები მოედანზე მათი კლასისათვის განკუთვნილ საათებში და მხოლოდ მასწავლებელთან ერთად დაიშვებოდნენ.

შენუხებულმა რეზომ მოუბოდიშა და მოშორებით მდგომ ახალ თანაკლასელებს შეუერთდა. ბიჭებმა ბევრი საინტერესო თავგადასავალი გაიხსენეს.

ამ დროს კლასის დამრიგებელმაც უხმო რეზოს და გააფრთხილა, რომ ვალდებულია გაეცნოს და დაიცვას სკოლის წესები, იყოს თავაზიანი და მოწესრიგებული, პატივი სცეს სხვების უფლებებს და გრძნობებს. გააფრთხილა, რომ სკოლის ტერიტორიაზე ჩხუბი, ფულის ან რაიმე ნივთის გამოძალვა, აზარტული თამაშები, ალკოჰოლური სასმელის მოხმარება, სკოლის კუთვნილი ქონების დაზიანება სკოლის შინაგანაწესით აკრძალულია.

– მოგეწონა ახალი სკოლა? – დაინტერესდა გურამი, როდესაც ბიჭები შინისაკენ ერთად გაეშურნენ.

– ბევრი წესია. ძალიან შევიზღუდე – აღიარა რეზომ, – რა საჭიროა ამდენი წესი?

– კი მაგრამ, ძველ სკოლაში არ იყო?

– რა ვიცი, მგონი არა... – მერე დაფიქრდა და უპასუხა: – შეიძლება იყო, მაგრამ, ალბათ, იმ წესებს მიჩვეული ვიყავი და შეზღუდვად არ აღვიქვამდი. – ვინ ადგენს ამ ნორმებს სკოლაში?

– ჩვენ, ყველა ერთად: მოსწავლეები, დირექცია, მასწავლებლები, მშობლები. ჯერ შევიმუშავებთ –

შემდეგ კი ვიცავთ...
ფრთხილად! აქ ქუჩის გადაჭრა არ შეიძლება, საშიშია, ხიდით უნდა გადავიდეთ!
– შეაჩერა მეგობარმა რეზო, ხიდისაკენ წაიყვანა და გაუღიმა – ეს კი ჩვენ ნამდვილად არ დაგვიდგენია.

დავალება I

მოიყვანეთ თქვენი სკოლის ყველაზე მნიშვნელოვანი წესების მაგალითები.
ყველა წესს ეთანხმებით? რომელ სასკოლო წესებს შეცვლიდით და რატომ?

ასაღებია

.....

.....

.....

.....

.....

ჯგუფებში გააანალიზეთ აღწერილი სიტუაცია, შეავსეთ ცხრილი და მოამზადეთ პრეზენტაცია:

შეავსეთ ცხრილი

სიტუაციაში ნახსენები რომელი წესები (ნორმები) მიგაჩნიათ ყველაზე მნიშვნელოვანად?	ჩამოწერეთ რატომ შემოიღეს ეს წესები, რატომ არის მნიშვნელოვანი თითოეული მათგანი?	როგორი ფუნქცია აკისრია ამ ნორმებს-დაცვის თუ შეზღუდვის?	ვინ უნდა აიღოს პასუხისმგებლობა ამ წესების შესრულება-დაცვაზე სკოლაში/საზოგადოებაში?
1.			
2.			
3.			
4.			

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

იციოთ თუ არა, რომ

- **კანონი** არის ქცევის წესების და ნორმების ერთობლიობა, რომელიც მიიღება პარლამენტის მიერ და მათი შესრულება უზრუნველყოფილია სახელმწიფოს კომპეტენტური ორგანოების მიერ. მათი დარღვევა პასუხისმგებლობას იწვევს. კანონები უხსოვარი დროიდან არსებობს. ადამიანები იმისათვის იღებენ კანონებს, რომ დაიცვან საკუთარი უფლებები, საკუთრება, სახელმწიფო, საზოგადოება.
- **წესები** საზოგადოების მიერ დადგენილი და აღიარებული ნორმებია.
- **ნორმები** გარკვეულ ვითარებაში ადამიანის მოქმედების სახელმძღვანელო პრინციპებია – ქცევის წესები, რომელიც დადგენილია სახელმწიფო კომპეტენტური ორგანოების მიერ.
- **იცნობდეთ საზოგადოებაში დადგენილ ნორმებს,** ნიშნავს, იცოდეთ, ამ საზოგადოებაში რა როგორ უნდა გაკეთდეს, რა არის დასაშვები და რა – აკრძალული. ეს ამ საზოგადოებასთან ურთიერთობაში დაგეხმარებათ.
- ხშირად, სიტყვები: „წესი“, „კანონი“, „კანონმორჩილება“, – შეზღუდვასთან, წნეხთან, სასჯელთან ასოცირდება, თუმცა მათი არსებობა საჭიროა იმისათვის, რომ ცხოვრება უფრო დაცული იყოს და სხვა ადამიანებთან ურთიერთობები გაადვილდეს.

მნიშვნელოვანია!

ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და **კანონის წინაშე თანასწორია** განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა (საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი 14).

- ქვეყნის კანონმდებლობით განსაზღვრულ ნორმებს ემორჩილება როგორც ყველა რიგითი მოქალაქე, ისე მთავრობის წარმომადგენელი, რადგან **კანონის წინაშე ყველა თანასწორია.**
- ადამიანის ურთიერთობა კანონთან უფრო მარტივი ხდება, თუ მან იცის კანონის მოთხოვნები და ის პასუხისმგებლობები, რომლებიც მას ამ კანონის დარღვევისათვის დაეკისრება.
- პასუხისმგებლობა, რომელსაც კანონი აკისრებს მოქალაქეებს – არის **იურიდიული პასუხისმგებლობა.**
- ყველა ადამიანს აქვს **მორალური პასუხისმგებლობა** ოჯახის, მეგობრების, ახლობლების, სკოლისა და სახელმწიფოს წინაშე. ამ პასუხისმგებლობას ადამიანი თავად კისრულობს.

მომზადეთ რეკომენდაციები ზემოთ აღწერილი შემთხვევის მონაწილეებისათვის

- რეკომენდაცია 1.
-
- რეკომენდაცია 2.
-
- რეკომენდაცია 3.
-

იმსჯელეთ:

- როგორ უნდა მოვიქცეთ ახალ გარემოში?
.....
.....
- რა მნიშვნელობა აქვს წესების დაცვას?
.....
.....
- ყოველთვის საჭიროა წესების დაცვა, თუ არსებობს გამონაკლისი შემთხვევები?
.....
.....
- როგორ მივიღოთ ინფორმაცია საზოგადოებაში არსებულ წესებზე?
.....
.....

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს:

1

.....
.....
.....

2

.....
.....
.....

3

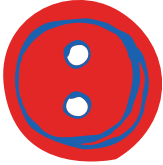
.....
.....

შეხვედრა III

ვისაუბროთ გულახდილად:

გიპოვინიათ დაკარგული ნივთი?
ვის მიმართეთ დასახმარებლად, რომ ნივთი პატრონისთვის
დაგებრუნებინათ?
დაგიკარგავთ თქვენთვის ღირებული ნივთი?
რა განცდა დაგეუფლათ?

განიხილეთ სიტუაცია:

ეს სუბრობაა?

ზარი დაირეკა და დიდი დასვენება დაიწყო. საკლასო ოთახი მოსწავლეებმა სწრაფად დატოვეს, ყველა ბუფეტში ჩასვლას ჩქარობდა. მხოლოდ ნიკა და გეგა ითრევდნენ ფეხს. ისინი თითქოს კლასში დარჩენას ცდილობდნენ, მაგრამ მასწავლებელი კართან იდგა და მათ ელოდებოდა. მან ბიჭების გასვლისთანავე კარი დახურა და სამასწავლებლოსაკენ გაემართა.

ნიკა და გეგა, რომლებიც შორიდან აკვირდებოდნენ მასწავლებელს, მაშინვე სირბილით დაბრუნდნენ კლასში და კარი შიგნიდან ჩარაზეს.

– სწრაფად, სწრაფად, ყველას შევეუცვალოთ ნივთები, ნახე რა დატრიალდება, კარგად ვიხალისებთ! – ნიკა ეშმაკურად იცინოდა, მეგობართან ერთად თანაკლასელების ჩანთებიდან წიგნებს და რვეულებს იღებდა და სხვა მოსწავლის ჩანთაში ალაგებდა.

– ნახე, გვანცას მობილური ტელეფონი ჰქონია ჩანთაში! გეგამ ჩანთიდან ამოღებული ტელეფონი გამოართო და საკიდზე ჩამოკიდებული ქურთუკის ჯიბეში ჩადო.

– ბიჭო, თათიას სასიყვარულო წერილებს სწერენ?! – ნიკას თათიას ჩანთიდან ნივთები გადმოეყარა და ხელში კონვერტი ეჭირა.

ბიჭებმა კონვერტი ინტერესით გახსნეს, მაგრამ იქ წერილის ნაცვლად ფული აღმოჩნდა.

– რამდენი ფულიაა! 50 ლარია, მოდი ავიღოთ! – ერთხმად წამოიძახა ორივემ.

– ახლა შეგვიძლია კინოში წავიდეთ და რაც მოგვესურება, ვიყიდოთ. ნიკამ ფული ჯიბეში ჩაიდო, ცარიელი კონვერტი დალუქა და სხვა ნივთებთან ერთად პატრონის ჩანთაში დააბრუნა. ბიჭებმა საკლასო ოთახი სირბილით დატოვეს...

შესვენებიდან დაბრუნებული ბავშვების ხალისიანი განწყობა მალე აღშფოთებით შეიცვალა:

– სად არის ჩემი დავალება?

– სად არის ჩემი კალამი ?

– დღიური დავკარგე!

– ვაიმე, ჩემი მობილური გაქრა! – ისმოდა კლასში.

ყველაზე მეტ პრეტენზიას კი ნიკა და გეგა გამოთქვამდნენ:

– კლასში არავინ დარჩენილა და ასე როგორ აირია ყველაფერი? – კითხულობდნენ გაოცებულები და ეჭვს გამოთქვამდნენ, რომ ეს პარალელური კლასის ბიჭების ნახელავი იყო.

კლასის დამრიგებელმა სკოლის მანდატურებთან ერთად მოკვლევა დაიწყო. ისინი პარალელურ კლასელ ბიჭებს ინციდენტთან დაკავშირებით კითხვებს უსვამდნენ. ამან ორი კლასის მოსწავლეებს შორის ურთიერთობა დაძაბა, ერთმანეთს ბრალდებების წაყენება დაუწყეს.

ამ დროს თამარმა ქურთუკი შემოიცვა და ჯიბეში მობილური ტელეფონი აღმოაჩინა. გოგონა დაიბნა, ვერ გაბედა ფაქტის შესახებ განეცხადებინა: ვინმეს არ ეგონოს, მე ამოვიღეო. მან ნაპოვნი ნივთი ფანჯრის რაფაზე ჩუმად დადო.

– შეხედეთ, მობილური ტელეფონი თამარს აუღია! – ყვირილი ატეხა ნიკამ, რომელიც თამარის მოქმედებას შორიდან აკვირდებოდა.

გაოგნებული გოგონა განითლდა, ატირებული დიდხანს ირწმუნებოდა, მე არაფერ შუაში ვარო, მაგრამ თანაკლასელები და მასწავლებლები ეჭვით უყურებდნენ. ერთმა ისიც უთხრა, ასეთი რამ არ უნდა გეკადრაო.

მასწავლებელმა ბავშვებს აუხსნა, რომ ასეთი საქციელი არ არის ხუმრობა. დიდი ყოყმანის შემდეგ ბიჭებმა აღიარეს, რომ ნივთები ცუდი განზრახვით არ შეუცვლიათ, ფული კი დაეხარჯათ. დირექტორმა მოზარდებს და მათ მშობლებს აღებული თანხის დაბრუნების ვალდებულება დააკისრა.

– რატომ? ჩვენ მხოლოდ ვიხუმრეთ! – თავს იმართლებდნენ ისინი.

დავალება I

მოიყვანეთ მსგავსი შემთხვევების მაგალითები თქვენი სასკოლო ცხოვრებიდან. როგორ დასრულდა ეს შემთხვევები?

ანალოგია

.....

.....

.....

.....

.....

ჯგუფებში გააანალიზეთ აღწერილი სიტუაცია, შეავსეთ ცხრილი და მოამზადეთ პრეზენტაცია:

შეავსეთ ცხრილი

რა მოხდა? თქვენი აზრით, რა იყო მომხდარის მიზეზი?	ვინ დაზარალდა?	როგორ შეიძლება ამ სიტუაციის გამოსწორება?	ვინ არის მომხდარზე პასუხისმგებელი?	
	1.	2.	3.	4.

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

გასვლად!

- „საკუთრების უფლება“ კონსტიტუციით დაცული და უზრუნველყოფილი უფლებაა. მისი დაცვა ევალება როგორც სახელმწიფოს, ასევე მესამე პირებს.
- ქურდობა არის სხვისი ნივთის ფარულად დაუფლება მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით.
- არავის აქვს სხვისი ნივთის მისაკუთრების უფლება.
- ქურდობის შედეგი მორალურად აზარალებს, როგორც დაზარალებულს, ასევე დამნაშავეს და მთლიანად საზოგადოებას.

მნიშვნელოვანია!

- კანონის მიხედვით ქურდობა ისჯება ჯარიმით, ასევე თავისუფლების აღკვეთით.
- ქურდობაზე მოზარდის წაქეზებისას, ისჯება როგორც წამქეზებელი ასევე შემსრულებელი.

მომზადეთ რეკომენდაციები ზემოთ აღწერილი შემთხვევის მონაწილეებისათვის

- რეკომენდაცია 1.
-
- რეკომენდაცია 2.
-
- რეკომენდაცია 3.
-

იმსჯელეთ:

- როგორ ფიქრობთ, რა გრძნობა დაეუფლა თამარს, როცა ქურთუკის ჯიბეში სხვისი მობილური იპოვა?
.....
.....
- რატომ დადო თამარმა მობილური ტელეფონი ფანჯრის რაფაზე ჩუმად?
.....
.....
- თქვენი აზრით, ეს მართლა ხუმრობა იყო თუ დანაშაული?
.....
.....
- თქვენ რომ კლასის დამრიგებელი/მანდატური იყოთ, როგორ მოიქცეოდით?
.....
.....

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს:

1

.....
.....
.....

2

.....
.....
.....

3

.....
.....

შეხვედრა IV

ვისაუბროთ გულახდილად:

თქვენი აზრით, რატომ მიმართავენ მოზარდები ძალადობას?

განიხილეთ სიტუაცია:

ეს არის მეგობრობა?

მე-7 კლასელი ბიჭები სპორტის გაკვეთილიდან კლასში გახალისებულები დაბრუნდნენ: ერთ ადგილზე ვერ ჩერდებოდნენ, ერთმანეთს ბურთს ესროდნენ. გოგონებმა სთხოვეს, შეენყვიტათ თამაში, მაგრამ ბიჭებს მათთვის ყურადღება არ მიუქცევიათ.

პაპუნამ მისკენ დარტყმულ ბურთს ფეხი ოსტატურად დაახვედრა და მიმართულება შეუცვალა. რამდენიმე ბავშვი ჰაერში ხელით მისწვდა ბურთს, რომელიც მოულოდნელად ფანჯარას მოხვდა. უზარმაზარი მინა ერთ წამში საშინელი ხმაურით ჩამოიშალა. ერთი მოზარდილი ნამსხვრევი ფანჯარასთან მდგომ მარიამს ფეხზე დაეცა. გოგონას დაზიანებული ფეხიდან სისხლი წამოუვიდა.

მარიამი სასწრაფოდ გადაიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც მას ქირურგიული ჩარევა დასჭირდა.

ფეხბურთის მოყვარული ბიჭები ძალიან შეწუხდნენ და შეშინდნენ. იცოდნენ, რომ მარიამის უფროს-კლასელი ძმა მეორე დღეს ამ ამბის გარკვევას შეეცდებოდა. გარდა ამისა, მინის ღირებულებასაც ხომ ანაზღაურება დასჭირდებოდა?! ბიჭებს შორის ურთიერთბრალდებები დაიწყო:

– შენი ბრალია, შენ დაარტყი ფანჯრისკენ, ამიტომ პასუხს შენ აგებ!

– უმტკიცებდა ლაშა პაპუნას.

– მე რა შუაში ვარ? მე კედლისკენ დავარტყი, მაგრამ გიამ თავი დაარტყა, მერე შოთამ ხელით მოიგერია და ბურთიც ფანჯრისაკენ წავიდა! – თავს იცავდა პაპუნა.

– რა გინდა თქვა, რომ ჩემი ბრალია?!

– აღშფოთდა შოთა, – მე მაბრალე?

– არ გაბრალე, სიმართლეს ვამბობ.

შენც ხომ იცი რომ ასეა? – უპასუხა პაპუნამ. – ამისხენით, მხოლოდ მე რატომ ვარ დამნაშავე?

– რა, სიმართლეს ამბობ? შენ ის თქვი, რატომ ესროლე ფანჯარას?

– გაბრაზებულმა შოთამ ხელი შემოარტყა პაპუნას, რომელმაც თავი ვერ შეიკავა, წაბარბაცდა და იატაკზე დავარდა.

– ვცემოთ! – დაიძახა გიამ და წაქცეულს ფეხი დაარტყა. ბიჭები უცებ აენთნენ და პაპუნას ცემა დაუწყეს...

როგორ დაასრულებდით მოთხრობას?

დავალება I

მოიყვანეთ მსგავსი მაგალითები თქვენი სასკოლო ცხოვრებიდან. როგორ დასრულდა ის შემთხვევები?

ანალოგია

.....

.....

.....

.....

.....

ჯგუფებში გააანალიზეთ აღწერილი სიტუაცია, შეავსეთ ცხრილი და მოამზადეთ პრეზენტაცია:

შეავსეთ ცხრილი

რა მოხდა? თქვენი აზრით, რა იყო მომხდარის მიზეზი?	ვინ დაზარალდა?	როგორ შეიძლება სიტუაციის გამოსწორება და ვინ უნდა აიღოს მომხდარზე პასუხისმგებლობა?		
1.				
2.				
3.				
4.				

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

იციტ თუ არა, როგორ

ძალადობაა ყველა ისეთი მოქმედება, რომელიც სხვა ადამიანის ფიზიკური მდგომარეობის, პატივისა და ღირსების, საკუთრების უფლების შელახვას იწვევს.

არსებობს **ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური** და ძალადობის სხვა ფორმები.

ფიზიკური ძალადობის ფორმებია:

- ჩხუბი, ფიზიკური ზიანის მიყენება, მათ შორის, იარაღით
- საკუთრების ხელყოფა, ან განადგურება
- ფიზიკური შეურაცხყოფა და სხვა

ფსიქოლოგიურ (ემოციურ) ძალადობას აქვს ადგილი, თუ ერთი ადამიანი მეორეს მუდმივად:

- აკრიტიკებს, ჩაგრავს, აშინებს, ამცირებს, სიტყვიერ შეურაცხყოფას აყენებს
- დასცინის, აბუჩად იგდებს მას და მის შეხედულებებს
- აიძულებს შეასრულოს ისეთი მოქმედება, რომლის განხორციელება არ სურს
- უკრძალავს რაიმე მოქმედების შესრულებას
- უკრძალავს მეგობრებთან და ახლობლებთან ურთიერთობას
- უგზავნის შეურაცხყოფელ ან მუქარის მესიჯებს
- ყურადღებას ამახვილებს ადამიანის ფიზიკურ ან გონებრივ ნაკლზე, დასცინის და აბუჩად იგდებს მას.

ფსიქოლოგიური ძალადობის შედეგი შეიძლება იყოს ცოდნის გამოხატვის შიში.

ეკონომიკური ძალადობაა მუდმივად ფულის გამორთმევა (შრომის იძულება, მისი ხელფასის არმიცემა).

ხშირად ადამიანები იმიტომ მიმართავენ ძალადობას, რომ საკუთარი უპირატესობის დამტკიცებას ცდილობენ სხვებთან მიმართებაში ან ამ გზით საზოგადოებაში ადგილის დამკვიდრება სურთ.

დანაშაულად ითვლება ძალადობა, რომელიც განისაზღვრება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 126-ე მუხლით.

2006 წელს საქართველომ მიიღო კანონი „ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“. ამ კანონის მიღებით სახელმწიფომ ოჯახში ძალადობის მსხვერპლი ზრდასრულების, ბავშვებისა და მოზარდების დაცვის პასუხისმგებლობა აიღო.

ძალადობამ ადამიანში შეიძლება გამოიწვიოს როგორც **დამთრგუნველი შედეგები**: შიში, სირცხვილის და უსუსურობის განცდა, თვითშეფასების დაქვეითება, დეპრესია, პიროვნული ჩაკეტილობა ან საზოგადოებისაგან გარიყულობის განცდა, ასევე **აგრესია**: განრისხება, სამაგიეროს გადახდის, ზიანის მიყენების სურვილი.

მომზადეთ რეკომენდაციები ზემოთ აღწერილი შემთხვევის მონაწილეებისათვის

- რეკომენდაცია 1.
-
- რეკომენდაცია 2.
-
- რეკომენდაცია 3.
-

იმსჯელეთ:

- როგორ შეიძლება მსგავსი ფაქტების თავიდან აცილება?
.....
.....
- როგორ უნდა გამოსწორდეს მეგობრებს შორის ასეთი ინციდენტის შემდეგ ურთიერთობა?
.....
.....
- როგორ გინდათ რომ მოიქცეს სხვა, როდესაც ხედავთ, რომ თქვენს პატარა დას ან ძმას ჩაგრავენ?
.....
.....
- ვის უნდა მივმართოთ, თუ ვხედავთ, რომ ვინმეს ჩაგრავენ?
.....
.....

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს:

1

.....
.....
.....

2

.....
.....
.....

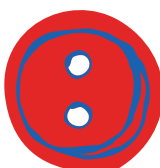
3

.....
.....

ვისაუბროთ გულახდილად:

1. რომელი ნივთები ითვლება სკოლაში აკრძალულად? რატომ?

განიხილეთ სიტუაცია:

იარაღი სკოლაში?!

სამი თანაკლასელი ბიჭი დერეფნის ბოლოში მშვიდად საუბრობდა. იქვე, ფანჯარასთან მათი თანაკლასელი გოგონები იდგნენ. ამ დროს უფროსკლასელმა თენგომ გამოიარა.

– გადადით, ბიჭო, კიბის ქვეშ. არ იცით, რომ აქ ჩვენი ადგილია? – გოგონების გასაგონად უხეშად მიმართა მან ბიჭებს.

– რა გინდა? – ბიჭები შეცბნენ და გოგონებს გახედეს.

– მოუსვით აქედან! – თენგომ მათ დამამცირებლად მიმართა და ლევანს თავში წამოარტყა.

– რატომ ურტყამ?! – იყვირა ერეკლემ. თვალის დახამხამებაში ჯიბიდან დანა ამოიღო და თენგოს მოუქნია. თენგომ ერეკლეს ხელი აიცილა და თვითონ დაარტყა მას. ამ დროს საბამ მისი შეჩერება სცადა. როგორც ჩანს, თენგოსაც იარაღი ეჭირა ხელში, რადგან საბას მკლავიდან სისხლი წამოუვიდა.

– ვაიმე, დანები აქვთ! – აყვირდნენ გოგონები. ხმაურზე მოჩუბარი ბიჭების გარშემო ბავშვები მოგროვდნენ.

ის იყო ლევანიც გააქტიურდა, რომ მოჩუბრებს თავზე სკოლის დირექტორი და მანდატურები დაადგნენ.

– ჩამოპრძანდით ჩემს კაბინეტში!

– გაბრაზებით მიმართა მათ დირექტორმა.

ბიჭები მოთხოვნას დაემორჩილნენ.

მანდატურებმა ბავშვებს განუმარტეს, რომ სკოლაში იარაღის მოტანით მათ მოსწავლის ქცევის კოდექსი და სკოლის შინაგანაწესი დაარღვიეს. მათ მოზარდებს მოსთხოვეს, იარაღი მაგიდაზე დაეწყოთ.

- რა იარაღი, რატომ გვაბრალეხთ?! - აღშფოთებას არ მალავდნენ ბიჭები.

- ეს ხომ მე თვითონ გავაკეთე ძველი რკინის ნატეხისაგან?!

- მე ჩვეულებრივ პლასტმასის სახაზავს წვერი წავუმახვილე.

- ეს ხომ მხოლოდ ჯოხია, ოდნავ სახეშეცვლილი. აი, თენგოს კი ნამდვილი დანა აქვს!

- სამაგიეროდ, შენ ნამდვილ კასტეტს ატარებ!

ბიჭები ძალიან შეშინდნენ, როდესაც მანდატურებმა განმეორებით აუხსნეს, რომ მათ დანაშული ჩაიდინეს, ვინაიდან სკოლაში თვითნაკეთი ცივი იარაღი მოიტანეს და გამოიყენეს.

დავალება I

მოიყვანეთ აკრძალული ნივთების ტარების შესახებ მაგალითები თქვენი სასკოლო ცხოვრებიდან. როგორ დასრულდა ის შემთხვევები?

ანალოგია

.....

.....

.....

.....

.....

ჯგუფებში გააანალიზეთ აღწერილი სიტუაცია, შეავსეთ ცხრილი და მოამზადეთ პრეზენტაცია:

რა სახის პრობლემები დაინახეთ სიტუაციაში?	ჩამოწერეთ თითოეული პრობლემის გამომწვევი მიზეზები	როგორ და როდის შეიძლება პრობლემის გამომწვევი მიზეზების თავიდან აცილება?	ვინ უნდა აიღოს მომხდარზე პასუხის-მგებლობა?	
1.				
2.				
3.				
4.				

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

- კანონის მიხედვით **იარაღი** არის ყველა ის მოწყობილობა ან საგანი, (დანაშაულის დროს დანაშაულის იარაღი შეიძლება იყოს ქვაც, სკამიც და ა.შ.), რომლებიც განკუთვნილია ცოცხალი ან სხვა ობიექტის დაზიანებისა და განადგურებისათვის ან სიგნალის მისაწოდებლად.
- არსებობს **იარაღის სხვადასხვა ტიპი**:
 ცეცხლსასროლი იარაღი;
 ცივი იარაღი;
 გაზის სპორტული იარაღი;
 საფანტის იარაღი;
 ელექტროშოკური იარაღი;
 პნევმატური იარაღი;
 საკოლექციო იარაღი და სხვა.
- სხვადასხვა ტიპის იარაღის გაუფრთხილებელი ხმარებით მსოფლიოში ყოველდღიურად უამრავი მოზარდი იღუპება.
- **სახელმწიფო მკაცრად სჯის** იმ პირებს, რომლებიც იარაღის ტარების და შენახვის წესების დარღვევით საფრთხეს უქმნიან როგორც საკუთარ თავს, ასევე სხვებს.
- საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით, სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის ხელყოფის მიზნით, იარაღის გამოყენების მცდელობაც კი დასჯადი ქმედებაა.
- კანონი არეგულირებს იარაღის კანონიერ გაყიდვას, შენახვას, ტარებას, დამზადებას და ა.შ.

მომზადეთ რეკომენდაციები ზემოთ აღწერილი შემთხვევის მონაწილეებისათვის

რეკომენდაცია 1.

რეკომენდაცია 2.

რეკომენდაცია 3.

იმსჯელეთ:

- მისაღებია თუ არა თქვენთვის უფროსი ბიჭების საქციელი?
თუ არა – რატომ?
.....
.....
- როგორ უნდა მოქცეულიყვნენ გოგონები, როდესაც ბიჭებს შორის ურთიერთობა დაიძაბა? ვისთვის უნდა მიემართათ მათ კონფლიქტის თავიდან აცილების მიზნით?
.....
.....
- სკოლის ადმინისტრაციის ადგილას, რა ზომებს მიიღებდით მოზარდებს შორის კონფლიქტის თავიდან ასაცილებლად?
.....
.....

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს:

1

.....
.....
.....

2

.....
.....
.....

3

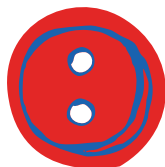
.....
.....

შეხვედრა VI

ვისაუბროთ გულახდილად:

თქვენი აზრით, რას ნიშნავს მავნე ჩვევა?

განიხილეთ სიტუაცია:

არდადეგები დაიწყო...

მე-7 კლასის მოსწავლეებმა გადაწყვიტეს, გაკვეთილების შემდეგ სადმე ერთად წასულიყვნენ და ზაფხულის არდადეგების დაწყება აღენიშნათ.

- ცხელა, ნაყინზე წავიდეთ! – შესთავაზეს გოგონებმა.
- რა ნაყინი? თქვენსავით ბავშვები კი არ ვართ?! – გაიბღინდნენ ბიჭები
- დაგავიწყდათ, რომ დღეიდან ნამდვილი ცხოვრება იწყება?! ბიჭებმა ფული შეკრიბეს და გოგონებისათვის ნაყინი შეიძინეს.
- იქნებ თქვენ, სამაგიეროდ, სასმელზე დაგვპატიჟოთ?! – სთხოვა შოთამ გოგონებს.
- მამაჩემს კარგი ღვინო აქვს, – გაახსენდა ნუცას, – ახლავე მოვიტან, სახლში არავინაა.

მალე მან ბიჭებს ღვინით სავსე ბოთლები გადასცა და თავი რომ მოეწონებინა, ერთი კოლოფი სიგარეტიც მოუტანა.

- მაგარი გოგო ხარ! – თანაკლასელებისაგან შექება დაიმსახურა გოგონამ.
- მოზარდები ბოთლიდან ცოტ-ცოტა სასმელს რიგ-რიგობით წრუპავდნენ,

ალკოჰოლისაგან გათამამებულნი ერთმანეთს ეხუმრებოდნენ, მღეროდნენ. ბავშვებმა ერთხანს ისეირნეს, მაგრამ გოგონებს სიცხეში ხეტიალი მალე მობეზრდათ და დაიშალნენ, ბიჭები კი სკოლის ეზოში დაბრუნდნენ და ღვინის დასაღევად მოფარებულ კუთხეში განთავსდნენ.

– ყველას გეპატიჟებიით!!! – ამყად სთავაზობდნენ ისინი სასმელს ეზოში მყოფთ, უნდოდათ, მათი სიმთვრალე სხვებსაც შეემჩნიათ.

მალე მათმა ხმამალაღმა შეძახილებმა ყურადღება მიიპყრო და რამდენიმე უფროსკლასელი ბიჭი შეუერთდა: სიგარეტს აბოლებდნენ და ერთმანეთს სასმელის დაღევაში ეჯიბრებოდნენ. კმაყოფილება დიდხანს არ გაგრძელებულა. ბიჭების ნაწილმა შინ წასვლა გადანწყვიტა – თავს ცუდად გრძნობდნენ: ზოგს თავბრუ ეხვეოდა, ზოგი ფეხზე ვერ დგებოდა, ზოგს სიგარეტზე ხველა დაენყო.

დარჩენილმა ბიჭებმა სასმელის დამატება მოისურვეს.

– იდეა მაქვს, ვიცი ვის უნდა ვაყიდინოთ სასმელი! – შოთამ ბიჭებს მე-5 კლასელი ზუკა დაანახა, რომელიც ბურთს კალათში ისროდა.

– ზუკა, ახლოს მოდი! – დაუძახეს მას და ბოთლში დარჩენილი სასმელი შესთავაზეს.

– ვერ დავლევ, ჩემთვის არ შეიძლება! – იუარა ზუკამ.

– როგორ ვერ დავლევ? ბიჭი არ ხარ? ერთხელ ხომ უნდა დათვრე?! – დასცინეს ზუკას ბიჭებმა. – შემოგვიერთდი, ჩვენთან ერთად იზეიმე: როგორც იქნა დავამთავრეთ სკოლა.

ხმაურზე სკოლის დარაჯი გამოვიდა, მაგრამ წასვამი მოზარდების დაწყნარება ვერ შეძლო. ბევრი მათგანი თავს ცუდად გრძნობდა და გაღიზიანებული იყო. ყველაზე ცუდად თავს ზუკა გრძნობდა – ის უკვე გონებას კარგავდა...

დავალება I

მოიყვანეთ მავნე ჩვევების შესახებ მაგალითები
თქვენი სასკოლო ცხოვრებიდან. როგორ დასრულდა ეს
შემთხვევები?

ანალოგია

.....

.....

.....

.....

.....

ჯგუფებში გააანალიზეთ აღწერილი სიტუაცია, შეავსეთ ცხრილი და მოამზადეთ პრეზენტაცია:

შეავსეთ ცხრილი

რა სახის პრობლემები დაინახეთ სიტუაციაში?	ჩამოწერეთ თითოეული პრობლემის გამომწვევი მიზეზები	როგორ და როდის შეიძლება პრობლემის გამომწვევი მიზეზების თავიდან აცილება?	ვინ უნდა აიღოს მომხდარზე პასუხის-მგებლობა?	
1.				
2.				
3.				
4.				

საინტერესო და მნიშვნელოვანი

ბასსოვდეთ!

- საქართველოს კანონი „საქართველოში თამბაქოს კონტროლის შესახებ“ სააღმზრდელო, საგანმანათლებლო, საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო დაწესებულებებსა და დახურულ სპორტულ ნაგებობებში **კრძალავს თამბაქოს მოხმარებას**;
- კანონით ასევე **აკრძალულია** საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში **სპირტიანი სასმელების მიღება, აზარტული თამაშები, უცენზურო სიტყვების ხმარება**.
- მშობლებსაც კი ეკრძალებათ უბიძგონ არასრულწლოვნებს, მიიღონ ალკოჰოლი. ასეთი ქმედებისათვის მათ კანონი სჯის.
- მოზარდებს 21 წლამდე ეკრძალებათ სამორინეში, 18 წლამდე კი სათამაშო აპარატების სალონში ან მომგებიანი თამაშების მონყობის ადგილებში შესვლა, გარდა წამახალისებელი გათამაშების ადგილებისა.

იცი თუ არა, რომ

- მოზარდები სხვისი მიბაძვით, ხშირად ისეთ მავნე ჩვევებს იძენენ, როგორიცაა: ალკოჰოლის მოხმარება, სიგარეტის მოწევა, ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება, რაც გამოუსწორებელ ზიანს აყენებს მათ ჯანმრთელობას და ხშირად სავალალო შედეგით მთავრდება.
- მოზარდებში ძალადობის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი ხშირად მათი ნარკოტიკების ან ალკოჰოლის ზემოქმედების ქვეშ ყოფნა ხდება.

აზარტული თამაშებით ხანგრძლივად და სისტემატურად
გართობა პიროვნების ფსიქიკას და ნებისყოფას უქმნის
საფრთხეს.

მომზადეთ რეკომენდაციები ზემოთ აღწერილი
შემთხვევის მონაწილეებისათვის

რეკომენდაცია 1.
.....

რეკომენდაცია 2.
.....

რეკომენდაცია 3.
.....

იმსჯელეთ:

- როგორ ფიქრობთ, ჰქონდათ თუ არა მოზარდებს არჩევანი,
სხვაგვარად აღენიშნათ სასწავლო წლის დასასრული?
.....
.....
- შეგიძლიათ, განმარტოთ რა არის ჯანსაღი ცხოვრების წესი?
.....
.....
- როგორ ფიქრობთ, რატომ არის დაუშვებელი სკოლაში და
მის მიმდებარე ტერიტორიაზე ალკოჰოლისა და ნიკოტინის
მოხმარება?
.....
.....

სამი სასარგებლო რჩევა საკუთარ თავს:

1

.....

.....

.....

.....

2

.....

.....

.....

.....

3

.....

.....

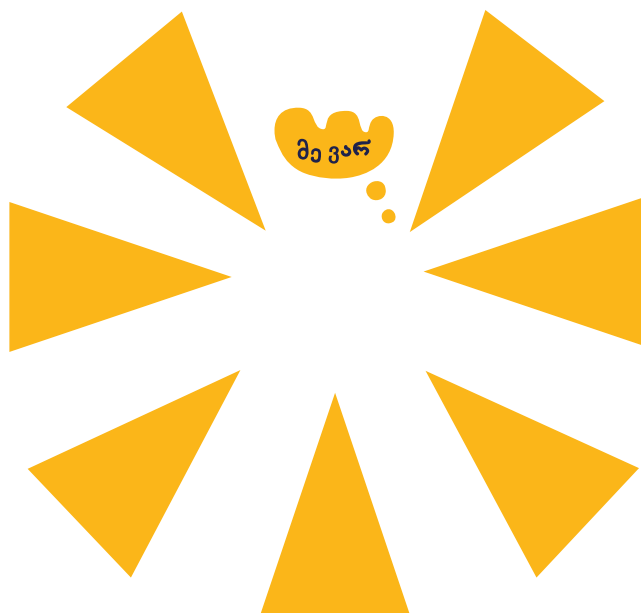

ვისაუბროთ გულახდილად:

კიდევ ერთხელ დაფიქრდით და შეაფასეთ:
როგორ იქცევით სკოლაში, ოჯახში, მეგობრებთან,
თანატოლებთან, უფროსებთან?

დავალება I

ჰკითხეთ საკუთარ თავს: როგორი ვარ მე?

„ვინ ვარ მე?“, „სწორი იყო ჩემი საქციელი?“ „სწორი გადაწყვეტილება მივიღე?“ ამ და მსგავს შეკითხვებზე პასუხების გაცემა ხშირად რთულია, რადგან რაც ერთ შემთხვევაში სწორი გგონია, შეიძლება სხვა შემთხვევაში არასწორი აღმოჩნდეს. იმედი გვაქვს, ჩვენი კურსი დაგეხმარათ და ცოდნა, რომელიც შეხვედრებზე მიიღეთ, მომავალში საკუთარი და სხვისი ქცევების შეფასებას, კანონებთან და წესებთან ურთიერთობას გაგიადვილებთ.

როგორ წარმოგიდგენიათ თქვენთვის სასარგებლო
უსაფრთხო გარემო? რას აკეთებთ პირადად თქვენ ამ
გარემოს შექმნისთვის? რას აკეთებენ სხვები?

ჯგუფური დავალება

ჩვენ კლასში სამართლებრივ კულტურას ვამკვიდრებთ!

ა. ამისათვის საჭიროა, თავი ავარიდოთ საქციალს:

1.
2.
3.
4.
5.

ბ. აუცილებელია, რომ:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

გ. სასურველია, შევძლოთ:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ჯგუფური დავალება II

გთხოვთ, წარმოგვიდგინოთ „სამართლებრივი კულტურის საფუძვლების“ კურსის ფარგლებში თქვენ მიერ შესრულებული და განხორციელებული მცირე აქტივობების გალერეა.

გისურვებთ წარმატებებს!

